

บทที่ 5

สรุป อภิปราย ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอมฤตโบราณ เพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านต่างๆ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการตลาด การผลิต การเงินและการจัดการ พร้อมทั้งศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการดำเนินงาน

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย 42 ปี ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าของกิจการ ส่วนใหญ่กิจการเปิดดำเนินงานมาเป็นระยะเวลานานกว่า 10 ปี และมีพนักงานจำนวนน้อย ส่วนใหญ่ไม่เกิน 5 คน สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่มีตราสัญลักษณ์หรือตราสินค้าของตนเอง แต่ยังไม่มีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อจำหน่ายสินค้าทางอินเทอร์เน็ต กิจการที่เปิดดำเนินงานโดยมากใช้เงินทุนของตนเอง และมีการกู้ยืมจากญาติพี่น้องเป็นบางส่วน สินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานต่างๆ ที่ให้การรับรองมาตรฐาน เช่น เครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ทั้งระดับ 5 ดาว 4 ดาว และ 3 ดาว เครื่องหมายมาตรฐานสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) เป็นต้น กิจการส่วนใหญ่มีการให้ส่วนลดการค้า แต่ไม่มีการให้ของแถมของแถมแก่ลูกค้าในการซื้อสินค้า

ปัจจัยการดำเนินงานด้านต่างๆ

สรุปผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการตลาด การผลิต การเงินและการจัดการ พบว่า กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับมากต่อปัจจัยด้านการผลิต ในประเด็นความสามารถในการรักษาจำนวนลูกค้าเดิมไว้ได้ และสินค้ามีความหลากหลายทั้งรูปแบบและขนาด สำหรับปัจจัยด้านการผลิต ผู้ผลิตให้คะแนนระดับมากในประเด็นดังนี้ คือ วัตถุดิบมีคุณภาพ การผลิตสินค้าได้ตามระยะเวลาที่วางแผนไว้ พนักงานมีความชำนาญในการผลิต สินค้าที่ผลิตได้มีคุณภาพตามที่ต้องการ และเครื่องมือ-เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตมีประสิทธิภาพ ส่วนปัจจัยด้านการเงิน ผู้ผลิตแสดงความคิดเห็นในระดับมากต่อประเด็นการได้รับเครดิตจากผู้ขายวัตถุดิบ มีความชำนาญในการบริหารการเงินและมีระบบบัญชีที่ดี มีประสิทธิภาพ

สำหรับปัจจัยด้านการดำเนินงานนั้น กลุ่มผู้ผลิตแสดงความคิดเห็นในระดับมากต่อประเด็นการมีวิธีการประสานการทำงานอย่างราบรื่น อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยเฉลี่ยแสดงความคิดเห็นในระดับปานกลาง ยกเว้นปัจจัยความสำเร็จด้านการผลิต ที่กลุ่มผู้ผลิตให้คะแนนความคิดเห็นในระดับมาก

ปัญหาการดำเนินงาน

ปัญหาการดำเนินงานอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมูญโบราณในครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 4 ด้านเช่นกันคือ ด้านการผลิต การตลาด การเงินและการจัดการ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาด้านการผลิต กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อความรุนแรงของปัญหาโดยเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง วัตถุดิบมีราคาแพง และกำลังการผลิตมากเกินไป ส่วนปัญหาด้านการตลาด พบว่า โดยเฉลี่ยกลุ่มผู้ผลิตแสดงความคิดเห็นต่อความรุนแรงของปัญหาในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดต่อประเด็นช่องทางการจำหน่ายมีค่าใช้จ่ายสูง และสินค้ามีรูปแบบให้ลูกค้าเลือกสรรได้น้อย สำหรับปัญหาด้านการเงิน ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นต่อความรุนแรงของปัญหาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยมีประเด็นปัญหาที่กลุ่มผู้ผลิตแสดงความคิดเห็นว่ามีความรุนแรงในระดับกลางเพียงประเด็นเดียว ได้แก่ ปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน ประการสุดท้ายคือปัญหาทางด้านการจัดการ ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้ผลิตส่วนใหญ่ให้คะแนนความรุนแรงของปัญหาโดยเฉลี่ยในระดับน้อย มีเพียงประเด็นเดียวที่เห็นว่ามีความรุนแรงในระดับปานกลาง ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

อภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอมูญโบราณเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานและแนวทางอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนดังนี้คือ วิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอมูญโบราณ ดำบลเกาะเกร็ดนั้น ส่วนใหญ่เป็นกิจการที่ดำเนินงานสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาช้านาน จากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง และเป็นสินค้าหัตถกรรมที่มีเรื่องราวสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งอดีตที่ชาวมอญได้มีการอพยพครอบครัวและตั้งรกรากถิ่นฐานและเริ่มประกอบอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาอยู่ในพื้นที่ตำบลเกาะเกร็ดในปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาจึงมีความเป็นเอกลักษณ์และสวยงามตามแบบศิลปะของชาวมอญ จนได้รับการยอมรับจากหน่วยงานราชการจังหวัดนนทบุรี ให้นำผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาดังกล่าวจัดทำเป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัด

การดำเนินงานวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณนั้น ส่วนใหญ่เป็นงานหัตถกรรมขนาดเล็กภายในครอบครัว และเป็นงานที่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญในการผลิต จึงมีพนักงานจำนวนน้อย ทำการผลิตและแกะสลักลวดลายแบบขึ้นต่อขึ้น อย่างไรก็ตามสินค้าที่ทำการผลิตได้นั้น โดยมากได้รับการตรวจสอบคุณภาพสินค้าในเบื้องต้นจากช่างผู้ชำนาญงานและผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐานสินค้า เช่น มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มผช.) มาตรฐานรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ทั้งในระดับ 5 ดาว 4 ดาว และ 3 ดาว เป็นต้น ในด้านการดำเนินงาน ส่วนใหญ่อาศัยเงินทุนของตนเอง เนื่องมาจากกิจการได้เปิดดำเนินงานมาเป็นระยะเวลานาน จนกิจการเกิดความมั่นคงและได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากผู้จำหน่ายวัตถุดิบ ทำให้ไม่ค่อยประสบกับปัญหาด้านการเงินมากนัก และหากจำเป็นต้องทำการกู้ยืม ส่วนใหญ่ก็มักทำการกู้ยืมจากญาติพี่น้อง เพราะได้รับความสะดวกรวดเร็วและไม่มีความยุ่งยากมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับ การกู้ยืมจากสถาบันทางการเงิน ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจากกิจการเปิดดำเนินการมาเป็นระยะเวลานานดังกล่าวข้างต้น

อย่างไรก็ตาม ด้วยสาเหตุที่กิจการเปิดดำเนินการและมีการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคต่างๆ นานาสืบทอดกันมานั้น ทำให้ขาดการพัฒนารูปแบบและเทคโนโลยีในการผลิต ส่งผลให้สินค้ามีชนิดและรูปแบบให้เลือกสรรและซื้อหาได้น้อย รวมทั้งช่องทางการในการจำหน่ายส่วนใหญ่ก็ยังคงรูปแบบเดิมๆ คือ การวางจำหน่ายตามหน้าร้าน และผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้าบางส่วน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สินค้าและการแสวงหาเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายจึงยังมีอยู่น้อย ซึ่งหากมีการพัฒนา รูปแบบ สี สัน และชนิดของสินค้า มีการแสวงหาช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเผยแพร่สินค้าให้เป็นที่รู้จักกว้างไกล ให้ลูกค้าสามารถเลือกชมสินค้าได้โดยง่ายและมีความสะดวกรวดเร็วขึ้น เพิ่มเติมจากการที่ต้องนั่งเรือข้ามมายังเกาะเกร็ด เพื่อแวะชมและเลือกซื้อสินค้า ซึ่งบางครั้งการคมนาคมยังเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ทำให้การเลือกซื้อสินค้าทำได้ไม่สะดวกนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน การจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่และโฆษณาขายสินค้าผ่านทางอินเทอร์เน็ต สามารถดำเนินการได้โดยง่ายและมีความสะดวกเร็วเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังทำให้ลูกค้าสามารถเข้ามาเลือกสรรซื้อหาสินค้าจากหน้าเว็บไซต์ได้อย่างสะดวกรวดเร็วและเป็นการประหยัดเวลา นอกจากนี้ ยังเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่สนใจแต่ไม่สามารถเดินทางมาเพื่อซื้อหาสินค้านี้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น หากมีการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้านี้ดังกล่าวเพิ่มขึ้น ก็เป็นที่คาดหมายว่าจะทำให้ผู้ที่สนใจในผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณเข้ามาเยี่ยมชมและสั่งซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งหมายถึง ความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกิจการและก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ประการหนึ่ง

สำหรับปัจจัยแห่งความสำเร็จในด้านต่างๆ รวมถึงอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงานของวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณนั้น พบว่า กิจกรรมที่เปิดดำเนินการมานานกว่า 10 ปี โดยมากเป็นกิจกรรมที่มีดำเนินงานสืบทอดกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง และการที่มีจำนวนพนักงานไม่มากจนเกินไปนัก ทำให้สามารถดูแลและประสานงานด้านต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงทำให้กิจการได้รับผลสำเร็จในระดับมาก นอกจากนี้การที่กิจการมีการสร้างตราสัญลักษณ์หรือตราสินค้า การจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ ตลอดจนมีการให้ส่วนลดการค้าและของแถมของแถมแก่ลูกค้าในโอกาสต่างๆ นั้น ยังเป็นช่องทางการส่งเสริมการขายให้เกิดแรงจูงใจในการซื้อสินค้า และเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจการให้กว้างไกลมากขึ้น จึงทำให้กิจการได้รับผลสำเร็จด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

จากการสอบถามกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จสูงสุดและปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานนั้น พบว่า สิ่งที่เป็นความสำเร็จและความภาคภูมิใจของกิจการคือ การมีสินค้าที่บ่งบอกความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทย สินค้ามีคุณภาพมาตรฐานที่ดี ราคาไม่แพง และมีจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าที่มีชื่อเสียง และได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของกิจการ ส่วนสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการดำเนินกิจการในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปัญหาการควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าตามที่ต้องการทั้งหมด เนื่องจากขบวนการในการผลิตที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง คือการจัดวางภาชนะและการนำภาชนะเข้าเตาเผา ซึ่งต้องมีการควบคุมอุณหภูมิให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและการจัดวางระยะห่างของการวางภาชนะ มิฉะนั้นจะทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาคุณภาพแตกต่างกันไป นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดแคลนช่างที่มีฝีมือและความชำนาญ สินค้าที่ทำการผลิตมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน และปัญหายอดขายไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ กล่าวคือจะขายเฉพาะช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และวันหยุดตามเทศกาลต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับวิสาหกิจท้องถิ่น

1. ด้านการตลาด เนื่องจากกลุ่มผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ด โดยมากมุ่งเน้นทำการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพที่ดี และส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพสินค้า แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไปก็คือ การแสวงหาช่องทางการจำหน่ายให้กว้างไกลออกไป ซึ่งเปรียบเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงกิจการให้สามารถอยู่รอดและเติบโต ทั้งนี้เนื่องจากกิจการส่วนใหญ่จะทำการผลิตสินค้าและวางจำหน่ายหน้าร้าน ซึ่งกลุ่มลูกค้าจะมีเพียงนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเท่านั้น ส่วนวันปกติหรือวันทำงานจันทร์ถึงศุกร์ยอดขายจะไม่ดีนัก การแสวงหาและเพิ่มช่องทางการจำหน่าย เช่น การจัดทำเว็บไซต์เพื่อเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ การให้ส่วนลดทางการค้าหรือของ

แจกของแถมแก่ลูกค้าที่ซื้อในปริมาณ การตั้งราคาพิเศษเนื่องในโอกาสต่างๆ การติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดแสดงสินค้า และการเจาะตลาดเข้าหาลูกค้าโดยตรง เช่น การติดต่อกับโรงแรม ร้านอาหาร หรือร้านอาหารเพื่อจำหน่ายสินค้า เป็นต้น จะทำให้สามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าและเป็นการขยายตลาดให้กว้างไกลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการจัดทำเว็บไซต์เพื่อจำหน่ายสินค้า ซึ่งปัจจุบันทั้งผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้โดยง่ายและมีความสะดวกรวดเร็ว

2. ด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผา ตำบลเกาะเกร็ดที่ทำการผลิตโดยกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน การผลิตสินค้าประเภทและรูปแบบเดิมๆ เช่น หม้อ กระจ่าง อ่างน้ำ แจกัน และผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ในครัวเรือน ทำให้ขาดความโดดเด่นในตัวสินค้า ดังนั้นการพัฒนาและปรับปรุงการผลิตให้มีรูปแบบ ชนิด และสีสันทันที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น สินค้าประเภทเครื่องประดับต่างๆ อาทิ กำไล สร้อยคอ ต่างหู พวงกุญแจ ตุ๊กตาดินเผา โมบาย ป้ายอักษร เป็นต้น หรือการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบต่างๆ ก็เป็นที่คาดหมายว่าจะทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ด จะมีความหลากหลายทั้งรูปแบบ สีสันทันและประเภทชนิดของสินค้า รวมทั้งการออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของสินค้าให้มีความสวยงามเป็นที่ดึงดูดใจ ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และเป็นการประชาสัมพันธ์สินค้าไปในตัวด้วยในขณะเดียวกัน ส่งผลต่อยอดขายและจำนวนลูกค้าที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้ผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาเกาะเกร็ดเป็นที่รู้จักกว้างไกลมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้วิสาหกิจมีความเข้มแข็ง สามารถอยู่รอดได้และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในท้ายที่สุด

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษารูปแบบการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาอยุธยาโบราณ ตำบลเกาะเกร็ดในครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะวิสาหกิจเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นสินค้าที่มีตำนานเรื่องราว และสร้างชื่อเสียงให้แก่ชาวตำบลเกาะเกร็ดมาช้านาน อย่างไรก็ตาม เกาะเกร็ดมิใช่เพียงการผลิตภาชนะเครื่องปั้นดินเผาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ตำบลเกาะเกร็ดยังเลื่องชื่อในเรื่องการทำขนมหวาน และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีตำนานเรื่องราวมาช้านานตั้งแต่ครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยา อีกทั้งระยะทางไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ มากนัก สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อให้ครอบคลุมถึงวิสาหกิจทั้งหมดของชุมชนชาวเกาะเกร็ด ควรทำการศึกษาถึงศักยภาพด้านต่างๆ ในการรวมกลุ่มทำขนมหวาน อันเป็นสินค้าขึ้นชื่ออย่างหนึ่งของชาวเกาะเกร็ด และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนยิ่งขึ้น และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การดำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชุมชนให้คงอยู่และไม่สูญหายไปตามกาลเวลา